

Hoedende Hollandse Herders

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

Bij de Hollandse Herder eigenaren is er tegenwoordig weer een groeiende belangstelling voor het schapenwerk. Sinds 2010 kunnen Hollandse Herders een aanlegtest doen bij de Nederlandse Herdershonden Club (NHC). In 2011 gingen vier eigenaren naar Duitsland om daar op de Lunenburger Hei mee te doen aan de FCI *Herding Workingtest Traditional Style*.

Herding Workingtest Traditional Style

Bij deze workingtest moeten hond en handler met een kudde van minimaal 15 schapen een traject van ongeveer 150 meter lopen waarbij de schapen door de hond uit een kraal of stal moeten worden gehaald en er later weer in teruggebracht moeten worden. De hond moet de schapen rustig langs het pad laten lopen. Hij moet laten zien dat hij de schapen onder alle omstandigheden onder controle kan houden. Hij moet de kudde ook kunnen laten stoppen en op zijn plaats houden. Na zo'n 75 meter komt de kudde bij een met vier paaltjes afgebakend deel van een veld van 15x15 meter. Daar moet de hond de schapen in een tijdje rustig laten grazen.

Eisen

Van de hond wordt verwacht dat hij de kudde in rustig tempo laat lopen en binnen 'grenzen' houdt, bijvoorbeeld aan één kant van de weg of binnen het aangewezen stuk weiland. De hond moet de kudde steeds bij elkaar houden en voorkomen dat schapen uitbreken. Als dat toch gebeurt, moet hij ervoor zorgen dat het schaap tot staan wordt gebracht en weer naar de kudde terugkeert. De hond mag de schapen niet bijten. Alleen als het echt nodig is mag hij een korte hap uitdelen. Hij mag uiteraard de schapen niet opjagen of zomaar bijten.

In de graaswei moeten ze de gelegenheid krijgen om rustig te kunnen grazen. De hond moet gehoorzaam zijn en steeds de aanwijzingen van de handler gelijk opvolgen, maar verder moet hij de schapen zelfstandig in de hand houden. Ten opzichte van eventuele (passerende) vreemde mensen moet de hond zich 'normaal' en vrij gedragen. Hij mag best een beetje gereserveerd zijn, maar nooit agressief of angstig. Diskwalificatie volgt onder meer wanneer de hond niet naar de handler luistert, te wild is en zomaar bijt, de kudde regelmatig uiteen laat vallen, en bij angst of agressie.

Ook de handler wordt beoordeeld op zijn aanwijzingen en begeleiding of positionering van de hond. Als hij dat niet goed doet, leidt dat evenzeer tot puntenaftrek of zelfs diskwalificatie. Voordat iemand aan de workingtest meedoet, moet hij dus echt voldoende weten over het gedrag van schapen en zijn eigen hond en in staat zijn daar adequaat op in te spelen.

Ik sprak met Joke van Leeuwen- van Dijk, lid van de Werkgroep Herderen binnen de NHC en oud bestuurslid van de NHC die met haar Hollandse Herder Ruwhaar Anne vd Zilverstroom als een van de eerste vier Nederlanders in Duitsland een *Herding Working Test Traditional Style* diploma behaalde. In 2012 werd in Nederland voor de eerste keer zo'n FCI test georganiseerd waarvoor, bij gebrek aan Nederlandse keurmeesters, Duitse keurmeesters waren uitgenodigd. Joke haalde daar opnieuw een diploma, ditmaal met Anne's dochter Meike vd. Zilverstroom.

Joke, bij de NHC wordt sinds 2010 een aanlegtest gedaan voor het schapen hoeden. Waaraan moet een Hollandse Herder voldoen om 'aanleg' te hebben?

De hond wordt onder veilige omstandigheden, bij een kudde schapen gebracht. De schapen staan in een kraal, die opgebouwd is met hekken. De hond blijft in eerste instantie aan de buitenkant van de kraal. Er wordt dan vooral gekeken of de hond in de schapen is geïnteresseerd. Want als een hond dat niet of onvoldoende is, gaat hij uiteraard ook nooit goed hoeden. Het komt wel eens voor dat een hond helemaal niet naar de schapen kijkt en alleen maar gaat lopen snuffelen. Dat komt meestal omdat hij heeft afgeleerd om naar ze te kijken. Het gaat dan vaak om honden die leven in een omgeving met veel schapen. De baas wilde dan niet dat zijn hond zich met hen bemoeide.

Als de hond zich goed gedraagt en geen agressie vertoont, wordt hij bij de schapen gelaten. Eerst aangeliend en indien de hond nog te weinig interesse toont, eventueel los van de lijn. Het mooiste is dan natuurlijk als een hond op en neer gaat lopen langs de kudde of grenzen gaat lopen om ze te hoeden. Er zijn heel wat honden die dit uit zichzelf gaan doen. Eigenaren zijn daar vaak verbaasd over. Terwijl juist heel veel honden bij de gewone wandeling om hun gezinnetje heen cirkelen of langs hen op en neer lopen. Als dan bijvoorbeeld een van de kinderen hard gaat lopen, haalt de hond het kind in en blokkeert het. De baas weet dan in veel gevallen helemaal niet dat de hond aan het hoeden is. Het gedrag wordt niet als hoeden herkend. Maar het zit nog echt in de Hollander, al zijn er wel verschillen. De kortharen zijn bijvoorbeeld vaak wat fanatieker in het heen en weer blijven lopen. De langharen zijn bij het aanleren wat sneller afgeleid of gaan bij frustratie snel blaffen. Ook vertonen ze wat meer jachtgedrag. De ruwharen maken zich over het algemeen niet drukker dan nodig is.

De honden doen dus al veel van nature uit zichzelf. Wat moet je ze als handler dan nog echt aanleren?

Je moet hun gedrag vooral in goede banen leiden om gejaag te voorkomen. Het hoeden is namelijk eigenlijk gewoon jachtgedrag. Honden die fanatiek zijn, willen nog wel eens de schapen opjagen. Dat moet je afremmen want het veroorzaakt teveel stress bij de schapen.

Ook moet je de honden leren om de schapen binnen de grenzen van de graasweide met rust te laten. Fanatieke honden willen namelijk de schapen zo dicht mogelijk bij elkaar houden. Maar bij het grazen moeten de schapen binnen het graasgebied rustig kunnen rondlopen. Het moet de hond dus geleerd worden om dat te respecteren. Om ze echt netjes in een rechte lijn langs de grenzen te leren lopen, beginnen we met ze achter een schapennetje om een graasperk heen en weer te laten lopen. Eerst aangeliend en later los. Je ziet dan veel honden 'op druk' van de schapen lopen. Dit wil zeggen dat ze alleen maar daar lopen waar de schapen staan. Op zich is dat prima, omdat de kans dat een schaap over de grens gaat hierdoor heel klein wordt. De fanatieke honden zijn dus vaak de besten, maar het kost dan ook meer moeite om hun gedrag in goede banen te leiden.

Verder moet je de hond ook goed begeleiden als hij gefrustreerd raakt als de schapen niet zo goed willen luisteren. Dat gebeurt wel eens bij onervaren honden in combinatie met koppige schapen. Een gefrustreerde hond kan zijn frustratie om gaan zetten in teveel blaffen of bijten. Maar het kan ook zijn dat hij niet meer durft of zich afsluit en een schaap dat uitbreekt gewoon laat lopen.

Natuurlijk moet je ook een hond leren om op jouw commando te blijven staan of liggen om bijvoorbeeld te voorkomen dat schapen een hoek afsnijden bij het van A naar B lopen langs een pad en weg of bij een doorgang, zoals een hek of over een bruggetje. Ook moet je ze op commando vooruit, terug of zijwaarts kunnen sturen.

Hoe weet een hond nu waar de grens loopt?

Veel grenzen die duidelijk te zien zijn, zoals een karrenpad, een vore of de overgang van gemaaid naar ongemaaid gras of van onverhard naar verhard, pakken de honden uit zichzelf. Maar soms, zoals op de hei, waar meestal geen duidelijke rechte grenzen zijn, moet je vaak zelf een grens aangeven. Dat doe je door de hond een aantal keren in dezelfde lijn vooruit te sturen. Je kunt ook zelf in een rechte lijn een paar keer een spoor lopen. De hond snapt dan al heel gauw zelf dat daar de grens loopt. Dat is gewoon echt prachtig om te zien.